

L A

1/ LA MEMÒRIA DE L'AIGUA
PÀG 7-22

M O R T A

T

A

D

2/ CIUTADANIES & TERRITORIS
PÀG 23-42

L

T

A

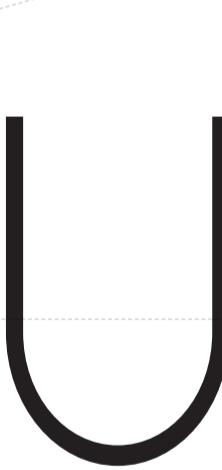
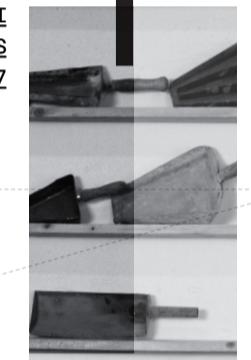
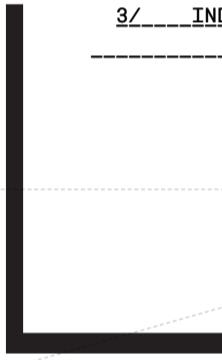
T

G

U

A

3/ INDÚSTRIES I
TALLERS
PÀG 43-57

TESTIMONIS D'UN PAISATGE ABSENT.

El nostre treball no seria possible sense la xarxa de suport d'entitats, col·lectius, gestors i afectes. No podem deixar d'esmentar la comissària Luz Muñoz, l'artista i investigador Francisco Navarrete Sitja i l'investigador Jorge Blasco. També agrair a les entitats del territori de L'H: CELH, Planta 1, Sitesize, Padrins del Riu i Tecla Sala. Finalment agrair especialment a la comunitat de L'Hospitalet que ens van obrir les portes de les seves cases i tallers. Cadascun, a la seva manera, han fet possible aquests projectes compartint les seves idees, equips, intuïcions i experiències.

Nuestro trabajo no sería posible sin la red de apoyo de entidades, colectivos, gestores y afectos. No podemos dejar de mencionar a la comisaria Luz Muñoz, el artista e investigador Francisco Navarrete Sitja y al investigador Jorge Blasco. También agradecer a las entidades del territorio de L'H: CELH, Planta 1, Sitesize, Padrins del Riu y Tecla Sala. Finalmente agradecer especialmente a la comunidad de L'Hospitalet que nos abrieron las puertas de sus casas y talleres. Cada uno, a su manera, han hecho posible estos proyectos compartiendo sus ideas, equipos, intuiciones y experiencias.

Des d'Assaig 7 plantegem la recerca artística com un mitjà per a generar preguntes i contribuir, des de l'art contemporani, a la revaloració de les identitats culturals locals. Compartir amb altres artistes, investigadors i entitats locals coneixements, experiències i memòries des de la creació, el patrimoni i la diversitat intercultural, prenent com a potencial metafòric el paisatge, la memòria, la identitat individual i col·lectiva de L'H.

Quan parlem d'explorar i mapejar, també ens referim a sortir del camí i perdre's. Aquest assumpte ens sembla important, ja que requereix un context específic i ha estat una oportunitat per a reconèixer i cartografiar les particularitats del territori de L'Hospitalet. Des de l'any 2019, Assaig 7 ha articulat iniciatives de recerca, producció artística i activitats públiques que busquen reflexionar sobre l'espai públic i el sentit de pertinença i identitat en el territori de des d'un encreuament entre allò estètic, crític i polític, mitjançant una lectura crítica.

Desde Assaig 7 planteamos la investigación artística como un medio para generar preguntas y contribuir desde el arte contemporáneo a la revalorización de las identidades culturales locales. Compartir con otros artistas, investigadores y entidades locales conocimientos, experiencias y memorias desde la creación, el patrimonio y la diversidad intercultural, tomando como potencial metafórico el paisaje, la memoria, la identidad individual y colectiva de L'H.

Cuando hablamos de explorar y mapear, también queremos decir salirse del camino y perderse. Este asunto nos parece importante, ya que requiere un contexto específico y ha sido una oportunidad para reconocer y cartografiar las particularidades del territorio L'Hospitalet. Desde el año 2019 Assaig 7 ha articulado iniciativas de investigación, producción artística y actividades públicas que buscan reflexionar sobre el espacio público y el sentido de pertenencia e identidad en el territorio desde un cruce entre lo estético, lo crítico y lo político, mediante una lectura crítica.

En aquesta publicació visibilitzem tres projectes de recerca: *Indústries & Tallers*, *Ciutadanies i territoris* i *La memòria de l'aigua*, acostaments experimentals a la ciutat de L'Hospitalet. Recerques i produccions artístiques que contribueixen a la construcció del coneixement d'un territori a partir de processos de trobada i diàleg, que tenen el potencial d'estimular afectes, debats i discussions sobre temàtiques contingents en un àmbit més ampli.

Volem posar èmfasi en la vocació territorial, l'enfortiment de xarxes i les reflexions situades com a eix fonamental per als processos de creació i de coneixement, una reflexió artística implicada social i localment, que aporta eines metodològiques per a generar coneixement i experiències sensibles en el territori de L'H.

En esta publicación visibilizamos tres proyectos de investigación: *Industrias & Talleres*, *Ciudadanías y territorios* y *La memoria del agua*, acercamientos experimentales a la ciudad de L'Hospitalet. Investigaciones y producciones artísticas que contribuyen a la construcción del conocimiento de un territorio a partir de procesos de encuentro y diálogo, que tienen el potencial de estimular afectos, debates y discusiones sobre temáticas contingentes en un ámbito más amplio.

Queremos poner énfasis en la vocación territorial , el fortalecimiento de redes y las reflexiones situadas como eje fundamental para los procesos de creación y de conocimiento, una reflexión artística implicada social y localmente, que aporta herramientas metodológicas para generar conocimiento y experiencias sensibles en el territorio de L'H.

ANDREA LERÍA⁽¹⁾ / DIRECTORA D'ASSAIG 7

(1) Andrea Lería és artista i investigadora. A través de diferents operacions visuals, reflexiona sobre la relació entre la biografia, la memòria i el paisatge com a arxiu. Des de l'any 2019 és directora d'Assaig 7, associació cultural sense ànim de lucre i col·lectiu artístic multidisciplinari que treballa a L'Hospitalet entre les arts visuals i altres disciplines complementàries.

(1) Andrea Lería es artista e investigadora, a través de diferentes operaciones visuales reflexiona sobre la relación entre biografía, la memoria y el paisaje como archivo. Desde el año 2019 es directora de Assaig 7, asociación cultural sin ánimo de lucro y colectivo artístico multidisciplinario que trabaja en Hospitalet entre las artes visuales y otras disciplinas complementarias.

A

I

R A

ò U

M G

E I

M A

I

A L

L

E

D

L'any 2021, conjuntament amb Espai 10: Laboratori de les Arts Contemporànies, realitzem el programa *Ciutadanies i Territoris* amb una subvenció otorgada per l'Ajuntament de L'Hospitalet. El programa també va comptar amb el suport de Tecla Sala, LOOP Festival i Planta 1 (Transit Projects), entre d'altres.

***L'Hospitalet torna a la mar* va ser una de les activitats del programa, una acció artística performativa i oberta als ciutadans a caminar pel riu Llobregat fins arribar a la mar. Una travessia col·lectiva que va anar teixint històries i memòries sobre el territori. L'activitat va ser guiada pel Col·lectiu Stalker: Lorenzo Romito i Giulia Fiocca, acompañats pel col·lectiu Sitesize, Padrins del riu, artistes, investigadors i ciutadans. Un recorregut que va donar l'oportunitat d'una pràctica col·lectiva i enriquidora, que va obrir camí a noves pràctiques participatives.**

En el 2021 en conjunto con Espai 10: Laboratorio de las Artes Contemporáneas realizamos el programa *Ciudadanías y Territorios* con una subvención otorgada por el Ayuntamiento de L'Hospitalet. El programa también contó con el apoyo de Tecla Sala, LOOP Festival y Planta 1 (Transit Projects), entre otros.

L'Hospitalet vuelve al mar fue una de las actividades del programa, una acción artística performática y abierta a los ciudadanos a caminar en el río de Llobregat hasta llegar al mar. Una travesía colectiva que fue tejiendo historias y memorias sobre el territorio. La actividad fue guiada por el Colectivo Stalker: Lorenzo Romito y Giulia Fiocca, acompañada por el colectivo Sitesize, Padrins del riu, artistas, investigadores y ciudadanos. Un recorrido que dio la oportunidad de una práctica colectiva y enriquecedora, que abrió camino a nuevas prácticas participativas.

Aquesta acció en el territori ens va revelar la complexa relació i història que L'H i la seva ciutadania tenen amb l'aigua: el port de Barcelona va tancar l'accés a la mar i, d'altra banda, es va dur a terme un desviament de la desembocadura del riu Llobregat 2,5 quilòmetres més al sud.

Avui el riu traça la frontera amb el Prat. Aquesta deriva pel territori va donar pas a aquesta nova recerca sobre la relació simbòlica, econòmica i política que L'Hospitalet té amb l'element de l'aigua. La memòria de l'aigua és un projecte artístic-arxivístic que planteja un procés de recollida d'arxius dels habitants del territori de L'Hospitalet. Construir amb arxius fotogràfics i orals, que usualment romanen ocults, les múltiples capes d'història que el barri té amb l'aigua: la mar, el riu Llobregat i el canal de la Infanta.

Esta acción en el territorio nos reveló la compleja relación e historia que L'H y su ciudadanía tienen con el agua: el puerto de Barcelona cerró el acceso al mar y por otro lado se llevó a cabo un desvío de la desembocadura del río Llobregat 2,5 kilómetros más al sur.

Hoy el río traza la frontera con el Prat. Esta deriva por el territorio dio paso a esta nueva investigación sobre la relación simbólica, económica y política que L'Hospitalet tiene con el elemento del agua. La memoria del agua es un proyecto artístico-archivista que plantea un proceso de recolección de archivos de los habitantes del territorio de L'Hospitalet. Construir con archivos fotográficos y orales, que usualmente permanecen ocultos, las múltiples capas de historia que el barrio tiene con el agua: el mar, el Río de Llobregat y el canal de la Infanta.

Registro fotográfico, *L'H vuelve al mar* 2021

Actividad propuesta por colectivo Stalker, L'Hospitalet.

01

02

03

04

05

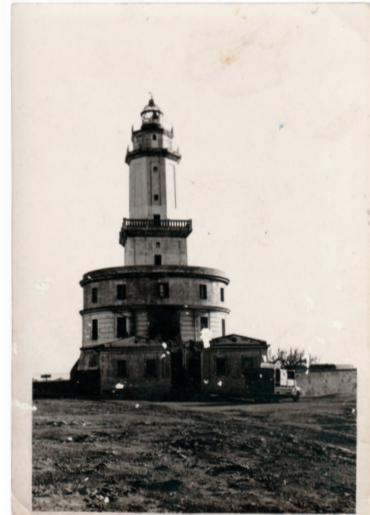
06

07

08

09

Josep Campamà:

1. Retrato familiar, una generación frustrada que no pudieron ser payeses, 1976.
2. Su casa Ca La Marieta nevada, 1962, carretera del Mig 64.
3. El faro, 12 de enero 1965.

4. Campo de siembra con los primeros bloques de Avenida Carrilet al fondo, 1965.
5. Su tía en el jardín de Ca La Marieta, 1965.
6. Masía y campos de siembra, 1965.

7. Josep en su bicicleta, años sesenta.
8. Josep de joven, 1965.
9. El faro que hoy está dentro del puerto. Can Tunis, años sesenta.

10

11

12

13

14

15

16

17

18

Maria Teresa Martí

10. Primera pared de la Zona franca, años sesenta.
11. Su tía en el jardín de Ca La Marieta, años sesenta.
12. Fotografía tomada por Josep desde el faro, huertos y al fondo Montjuic, 1965.

13. Retrato familiar en el patio de su casa en Can Tunis, 1964.
14. Su familia en su barca, Can Tunis, años sesenta.
15. Su abuelo Josep Martí Falcó en su bote, años sesenta.

16. Su abuelo en su bote de pesca, años sesenta.
17. Paseo agrícola, carretera que llevaba a Can Tunis. A la derecha se ve 'la gran muralla' que hizo el puerto.
18. Su familia en carretera Agrícola donde giraba en dirección a la playa de Can Tunis, 1964.

19

20

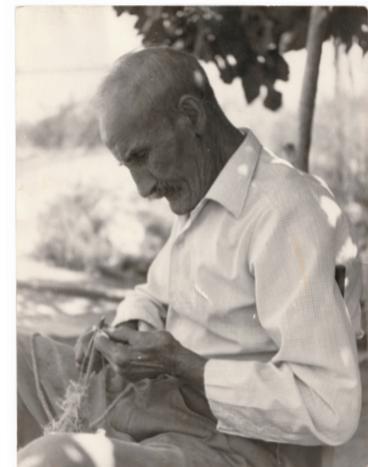
21

22

23

24

25

26

27

19. Su abuelo pescador en su barca, años sesenta.
20. Su abuelo Josep Martí Falcó tejiendo redes, Can Tunis en los años sesenta.
21. Fotografía familiar en el lago en Can Tunis, años sesenta.

22. Fotografía familiar en su bote en Can Tunis, años sesenta.
23. María Teresa Martí, con su hermano, algas y juncos, años sesenta.
24. Su abuelo tejiendo redes en el patio de su casa en Can Tunis, años sesenta.

25. Su hermano con sus amigos en Can Tunis, años sesenta.
26. Can Tunis cuando filmaron la película de Cristobal Colón, años sesenta.
27. Sus tíos haciendo regatas de Treinera, años sesenta.

28

29

30

31

32

28. Barca de pesca de su familia, Can Tunis, años sesenta.
29. Laguna de agua dulce Can Tunis, años sesenta.

30 y 31. Niños jugando en máquinas que recogían la arena, playa Can Tunis.
32. Su abuelo Josep Martí Falcó en su barco a motor, años 70, La Barceloneta- Barcelona.

Imagen cedida por Matilde Marcé

Mujeres preparando verduras para exportación,
1935, calle Tarragona, L'Hospitalet.

A partir d'aquesta experiència, ens preguntem: podem elaborar noves maneres de construir la identitat i la memòria d'un territori? Existeix una “memòria del paisatge” que podria ser configurada a partir dels arxius privats de la comunitat? Els arxius personals que estan travessats pels afectes, tenen el potencial de descolonitzar l'arxiu?

Aquest projecte artístic-investigatiu s'articula per capes igual que la memòria, aturant-se en els processos de treball i en el flux d'experiències que es mouen, teixint xarxes amb entitats, investigadors, artistes, associacions i els habitants de L'H. Aquests processos tenen el potencial de generar noves vies i formes de coneixement dels territoris que habitem i les seves comunitats, afavorint un intercanvi d'experiències i sabers des del territori.

A partir de esta experiencia nos preguntamos: ¿podemos elaborar nuevas maneras de construir identidad y memoria de un territorio?, ¿existe una “memoria del paisaje” que podría ser configurada a partir de los archivos privados de la comunidad? ¿Los archivos personales que están atravesados por los afectos, tienen el potencial de descolonizar el archivo?

Este proyecto artístico-investigativo tiene, se articula por capas al igual que la memoria, se detiene en los procesos de trabajo y en el flujo de experiencias que se mueven tejiendo redes con entidades, investigadores, artistas, asociaciones y los habitantes de L'H. Estos procesos tienen el potencial de generar nuevas vías y formas de conocimiento de los territorios que habitamos y sus comunidades, favoreciendo un intercambio de experiencias y saberes desde el territorio.

A partir de la desaparició, aquesta investigació busca obrir narracions sobre la memòria del territori de L'Hospitalet, els desplaçaments de l'espai natural i la relació de l'home amb els paisatges que el configuren. Iniciant diàlegs, processos i experiències en contextos específics, fent patent el compromís, per a vincular-nos amb un paisatge que roman enterrat sota el paviment de la Zona Franca i el port de Barcelona; així com recorrent i visibilitzant l'accés al riu Llobregat que ha sobreviscut malgrat haver estat desplaçat i desterritorialitzat.

Proposem un procés col·lectiu ‘d’activació de la memòria’, per a crear un fons de documentació que ens permeti l’escriptura d’una història amb múltiples veus, teixida amb les micro històries de les comunitats. Aquest compromís implica generar una reflexió social al voltant de la recuperació d’històries esborrades que proposen altres memòries, posant en valor aquells paisatges que han desaparegut.

A partir de la desaparición, esta investigación busca abrir narraciones sobre la memoria del territorio de L'Hospitalet, los desplazamientos del espacio natural y la relación del hombre con los paisajes que lo configuran. Iniciar diálogos, procesos y experiencias en contextos específicos, haciendo patente el compromiso para vincularnos con un paisaje que permanece enterrado bajo el pavimento de la Zona Franca y el puerto de Barcelona, y por otro, recorriendo y visibilizando el acceso al río Llobregat que ha sobrevivido a pesar de haber sido desplazado y desterritorializado.

Proponemos un proceso colectivo de ‘activación de la memoria’, para crear un fondo de documentación que nos permita la escritura de una historia con voces múltiples, tejer con las micro historias de las comunidades. Este compromiso implica generar una reflexión social del lado de la recuperación de historias borradas que proponen otras memorias poniendo en valor aquellos paisajes que han desaparecido.

Aquest procés de revisió i resignificació històrica i identitària de L'H a partir de la creació d'un arxiu comunitari, vol deixar constància de com la nostra societat està, dia a dia, elaborant una aguda crítica als relats hegemònics, sistemes de representació i dispositius estètics que han configurat la nostra memòria i processos d'identificació territorial, tant a nivell individual com comunitari. Trencar les representacions fixes del paisatge, preguntar-se per la càrrega simbòlica present en les representacions del territori que s'està abordant i la identitat que aquest projecta.

Ens aventurem a recórrer l'antiga ribera del riu Llobregat i el seu nou llit, explorant noves promeses, a partir de les relations entre els arxius i les accions realitzades al territori. Podríem dir que revisitar i contextualitzar en el present imatges que pertanyen a l'univers personal i familiar d'una comunitat no parla sols del passat si no també del futur. Existeix en aquesta acció un present continu que sempre està vigent.

Este proceso de revisión y resignificación histórica e identitaria de L'H a partir de la creación de un archivo comunitario, quiere dar cuenta de cómo nuestra sociedad está día a día elaborando una aguda crítica a los relatos hegemónicos, sistema de representación y dispositivos estéticos que han configurado nuestra memoria y procesos de identificación territorial, tanto a nivel individual como comunitario. Romper las representaciones fijas del paisaje, preguntar por la carga simbólica presente en las representaciones del territorio que se está abordando y la identidad que este proyecta.

Nos aventuramos a recorrer la antigua ribera del río Llobregat y su nuevo cauce, explorando nuevas promesas, a partir de las relaciones entre los archivos y las acciones realizadas en el territorio. Entonces podríamos decir, que revisitar y contextualizar en el presente imágenes que pertenecen al universo personal y familiar de una comunidad no habla solo del pasado si no también del futuro, existe en esta acción un presente continuo que siempre está vigente.

"VIVIM EN COMUNITATS D'ARXIU,
SOVINT SENSE SABER-HO. L'ARXIU NO S'ACTIVA I DESACTIVA
PERQUÈ L'ARXIU SUCCEEIX CONSTANTMENT.
NO "ÉS", SUCCEEIX I PREN FORMA EN LES AGRUPACIONS DE DOCUMENTS
QUE SOBRE LA TAUЛА ES CONVERTEIXEN EN MEDIADORS
I CATALITZADORS DE L'ACCIÓ D'ARXIVAR,
AQUEST NOM QUE DONEM A UNA QUANTITAT
DE VERBS QUE FEM SERVIR."

JORGE BLASCO

"VIVIMOS EN COMUNIDADES DE ARCHIVO,
A MENUDO SIN SABERLO. EL ARCHIVO NO SE ACTIVA Y DESACTIVA
PORQUE EL ARCHIVO OCURRE CONSTANTEMENTE.
NO "ES", OCURRE Y TOMA CUERPO EN LAS AGRUPACIONES DE DOCUMENTOS
QUE SOBRE LA MESA SE CONVIERTEN EN MEDIADORES
Y EN CATALIZADORES DEL ARCHIVAR,
ESE NOMBRE QUE DAMOS A UNA CANTIDAD
DE VERBOS QUE PRACTICAMOS."

JORGE BLASCO

Registros visuales durante proceso de trabajo de campo, L'H.

Per concloure, en *La memòria de l'aigua* els arxius de la comunitat de L'H passen d'observar el passat i d'entendre la memòria d'una manera superficial i estètica, a avaluar el passat i la manera en què ens relacionem amb ell com un acte polític, com una manera d'habitar el món, com un procés complex en el qual es repensen els fonaments de les històries privades i públiques.

Aquesta recerca artística concep 'la memòria col·lectiva' com a element per desxifrar i rellegir les narratives inconcluses, els fragments i les escenes de les quals continuen interpellant al present per a construir estratègies que transmetin històries sobre qui som, qui hem estat i qui podríem ser.

Para concluir, en *La memoria del agua* los archivos de la comunidad de L'H pasan de observar el pasado y de entender la memoria de un modo superficial y estético a evaluar el pasado y el modo en que nos relacionamos con él como un acto político, como un modo de habitar el mundo, como un proceso complejo en el que se remecen los cimientos de las historias privadas y públicas.

Esta investigación artística concibe 'la memoria colectiva' como elemento de desciframiento y relectura de narrativas inconclusas, pero cuyos fragmentos y escenas siguen interpelando al presente para construir estrategias para transmitir historias sobre quiénes somos, quiénes hemos sido y quiénes podríamos ser.

ANDREA LERÍA/DIRECTORA D'ASSAIG 7

Direcció i coordinació:

Agraïm la col·laboració de:

ASSAIG-7

ceh
centre d'estudis
de l'hospitalet

ART CONTEMPORANI
SUB
SÓL

TeclaSala

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

C

I

U

T

A

D

A

N

I

E

S

I

S

I

R

0

T

I

R

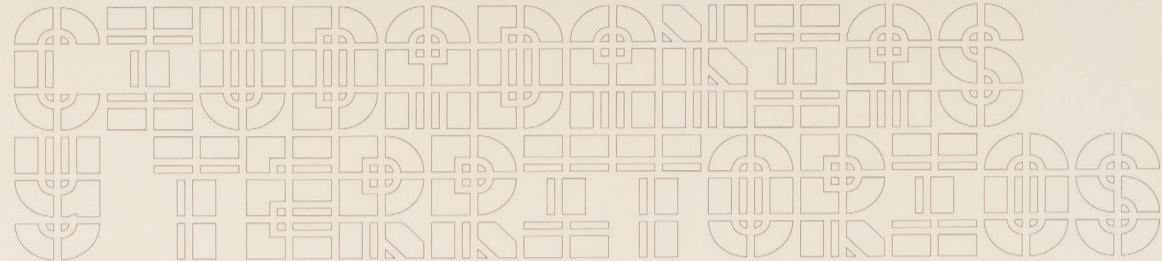
R

E

T

ASSAIG-7 / ESPAI10

CIUDADANAS TERRITORIOS

Del 17 al 20 de Noviembre 2021

DÍA 1

Conferencia colectivo Stalker:
Lorenzo Romito y Giulia Fiocca
*Roma: el arte de renacer,
espontáneamente, entre las
ruinas del presente.*

-
17.11.2021

Centre d'Art Tecla Sala
18.30h - 20.30h

DÍA 2

Loop City Screen
Dúo show: Stalker (IT),
Michele Morea (IT)

-
18.11.2021

Assaig 7, Edifici Freixas
C/ de la Glòria 7,
08902 - L'Hospitalet
17.00h - 21.00h

DÍA 3

Mesas de diálogo
Moderadora: Luz Muñoz

-
19.11.2021

Assaig 7, Edifici Freixas
C/ de la Glòria 7,
08902 - L'Hospitalet
17.00h - 21.00h

DÍA 4

Actividad en el territorio:
L'Hospitalet vuelve al mar
Caminata organizada por
Colectivo Stalker

-
20.11.2021

Metro L1 - Hospital
de Bellvitge, 11.00h

Ajuntament de L'Hospitalet

TeclaSala

#plantauno

"ÉS L'ERA D'UNA RENOVARADA IMPREVISIBILITAT DE LA NATURA, UNA ÈPOCA DE POSSIBILITAT PER A GENERAR UN MÓN QUE SOBREVISQUI A LA DEVASTACIÓ HUMANA I DEL QUAL L'HOMA JA NO TINGUI CONTROL I DOMINI, QUE ENS EMPENY A REINVENTAR-NOS, A CO-EVOLUCIONAR AMB EL PLANETA, A REPRENDRE LA NOSTRA POSICIÓ DINS DE L'ESDEVENIR NATURAL I SAGRAT DE LES COSES -COM DIRIEN ELS ANTICS ROMANS-, RECONEIXENT LA SEVA IMPREVISIBILITAT I ACTUANT EN CONSEQÜÈNCIA PER A NO QUEDAR EXCLOSOS D'AQUEST ESFORÇ CREATIU, PERQUÈ SI NO SOM INCLOSOS ARRISQUEM -COM AVUI ES COMENÇA A ENTENDRE- A SER EXTINTS."

LORENZO ROMITO -STALKER

"ES LA ERA DE UNA RENOVARADA IMPREVISIBILIDAD DE LA NATURALEZA, UNA ÉPOCA DE POSIBILIDAD PARA GENERAR UN MUNDO QUE SOBREVIVA A LA DEVASTACIÓN HUMANA Y DEL CUAL EL HOMBRE YA NO TENGA CONTROL Y DOMINIO, QUE NOS EMPUJA A REINVENTARNOS, A CO-EVOLUCIONAR CON EL PLANETA, A RETOMAR NUESTRA POSICIÓN DENTRO DEL DEVENIR NATURAL Y SAGRADO DE LAS COSAS -COMO DIRÍAN LOS ANTIGUOS ROMANOS-, RECONOCIENDO SU IMPREVISIBILIDAD Y ACTUANDO EN CONSECUENCIA PARA NO QUEDAR EXCLUIDOS DE ESTE ESFUERZO CREATIVO, PORQUE SI NO SOMOS INCLUIDOS ARRIESGAMOS -COMO HOY SE EMPIEZA A ENTENDER- A SER EXTINTOS."

LORENZO ROMITO -STALKER

Registro visual de caminata organizada por colectivo Stalker. Río Llobregat, L'Hospitalet.

Ciutadanies i Territoris va ser un programa proposat per Assaig 7 i Espai 10: Laboratori de les Arts Contemporànies a L'Hospitalet, del 19 al 21 de novembre de 2021. Es va plantejar com un exercici de trobada i debat posant en tensió a comunitats locals amb recerques i projectes artístics tant de Catalunya com de Roma, compartint experiències territorials que van permetre un intercanvi i una posada en comú de visions i contextos.

L'esforç es va concentrar en obrir instàncies de participació a través de taules de diàleg, conferències públiques, exhibició d'obres i accions en l'espai públic, en un exercici multidisciplinari, transversal i col·lectiu. Es va convidar a reflexionar sobre el lloc on habitem, incorporant pràctiques artístiques i de recerca que deixessin constància d'experiències en el territori, on l'exercici o el terme arxivar exercissin de desencadenants en la recuperació de memòries. Aquesta estratègia de treball ens va permetre conèixer, detectar, escoltar i compartir amb diverses agrupacions, veïns, artistes, emprenedors, artesans, industrials i gestors culturals.

Ciudadanías y Territorios fue un programa propuesto por Assaig 7 y Espai 10: Laboratorio de las Artes Contemporáneas en L'Hospitalet, del 19 al 21 de noviembre de 2021. Se planteó cómo un ejercicio de encuentro y debate poniendo en tensión a comunidades locales con investigaciones y proyectos artísticos tanto de Cataluña como de Roma, compartiendo experiencias territoriales que permitieron un intercambio y una puesta en común de visiones y contextos.

El esfuerzo se instaló en abrir instancias de participación a través de mesas de diálogos, conferencias públicas, exhibición de obras y acciones en el espacio público, en un ejercicio multidisciplinar, transversal y colectivo. Se invitó a reflexionar sobre el lugar donde habitamos, incorporando prácticas artísticas e investigativas que dieran cuenta de experiencias en el territorio, donde el ejercicio o el término archivar ejercieran de desencadenantes en la recuperación de memorias. Esta estrategia de trabajo nos permitió conocer, detectar, escuchar y compartir con diversas agrupaciones, vecinos, artistas, emprendedores, artesanos, industriales y gestores culturales.

Els projectes convidats al programa van ser experiències localitzades en territoris específics, posant en comú la desaparició de formes de vida i geografies, la recuperació de microhistòries des dels afectes i el rescat de testimoniatges. Compartint visions i possibilitats de construcció d'espais comuns i posant en valor la creació de microcosmos d'històries no institucionalitzades.

El territori geogràfic de L'Hospitalet durant la meitat del segle XX i principis del XXI ha sofert grans transformacions, que han comportat una sèrie de canvis crítics a la ciutat. L'adaptació a un model de societat capitalista ha afectat visiblement les formes i maneres de vida de les comunitats tenint conseqüències tant en la seva convivència com en els modes de subsistència i la seva relació amb el paisatge.

Los proyectos invitados al programa fueron experiencias localizadas en territorios específicos, poniendo en común la desaparición de formas de vidas y geografías, la recuperación de microhistorias desde los afectos y el rescate de testimonios. Compartiendo visiones y posibilidades de construcción de espacios comunes y poniendo en valor la creación de microcosmos de historias no institucionalizadas.

El territorio geográfico de L'Hospitalet durante la mitad del siglo XX y principios del XXI ha sufrido grandes transformaciones, que han conllevado una serie de cambios críticos en la ciudad. La adaptación a un modelo de sociedad capitalista ha afectado visiblemente a las formas y modos de vida de las comunidades teniendo consecuencias tanto en su convivencia como en los modos de subsistencia y su relación con el paisaje.

Ciutadanies i Territoris, pren el desafiament d'obrir un espai dialògic entre comunitat i col·lectius artístics obrint espais d'aprenentatge i camins per encarar des dels nostres territoris l'esdevenir, intentant posar en comú allò que ens pertany, ens interpel·la, i ens crida a ser part activa d'un procés inevitable de canvi. A partir d'aquesta experiència de treball ens preguntem: Com afecten les transformacions territorials als ciutadans? Com han afectat les vides de les comunitats aquests canvis? Com ha afectat la memòria afectiva de les persones la desaparició d'espais geogràfics i socials?

Ciudadanías y Territorios, toma el desafío de abrir un espacio dialógico entre comunidad y colectivos artísticos abriendo espacios de aprendizajes y caminos para enfrentar desde nuestros territorios el devenir, intentando poner en común aquello que nos pertenece, convoca, y nos llama a ser parte activa de un proceso inevitable de cambio. A partir de esta experiencia de trabajo nos preguntamos, ¿Cómo los ciudadanos son afectados por las transformaciones territoriales?, ¿Cómo han afectado las vidas de las comunidades estos cambios?, ¿Como la desaparición de espacios geográficos y sociales, han afectado la memoria afectiva de las personas?

El projecte va proposar diferents metodologies de treball i de discussió, essent l'eix central posar en comú les experiències i processos, per a pensar com podríem definir-nos avui com a comunitats en procés constant d'evolució i canvi, reconeixent el poder del col·lectiu en la construcció d'una memòria local viva. A partir d'aquest punt ens convoquem enfront del futur, des del lloc de l'oportunitat, per a imaginar noves maneres de crear vincles territorials, en un intent de co-crear altres maneres de fer societat.

El proyecto propuso diferentes metodologías de trabajo y de discusión, siendo el eje central poner en común las experiencias y procesos, para pensar cómo podríamos definirnos hoy como comunidades en proceso constante de evolución y cambio, reconociendo el poder de lo colectivo en la construcción de una memoria local viva. A partir de este punto nos convocamos frente al futuro, desde el lugar de la oportunidad para imaginar nuevas formas de crear vínculos territoriales, en un intento de co-crear otras formas de hacer sociedad.

LUZ MUÑOZ⁽²⁾

(2) Luz Muñoz, investigadora i comissària, ha dedicat anys de treball i recerca en el rescat i visibilitat d'arxius. En la seva trajectòria comissarial s'interessa per projectes de caràcter multidisciplinari, enfocats principalment entorn de la memòria, la migració, la crisi ambiental i els ecosistemes. Comissària i gestora d'Espai 10: Laboratori de les Arts Contemporànies.

(2) Luz Muñoz, investigadora y curadora, ha dedicado años de trabajo e investigación en el rescate y visibilidad de archivos. En su trayectoria curatorial se interesa en proyectos de carácter multidisciplinario, enfocados principalmente en torno a la memoria, migración, crisis ambiental y ecosistemas. Curadora y gestora de Espai 10: Laboratorio de las Artes Contemporáneas.

La primera trobada es va realitzar al Centre d'Art Tecla Sala el dia 19 de novembre, amb el títol *Roma: L'art de renéixer espontàniament, entre les ruïnes del present*, amb el col·lectiu Stalker: Lorenzo Romito i Giulia Fiocca. En un diàleg obert van presentar les seves experiències artístiques, reflexions, exploracions i recerques que han desenvolupat en aquests últims anys. Compartint narratives sobre la importància de recompondre visions conjuntes i polifòniques, des de la ciència a l'art, des de la mitologia i història de la ciutat o des de la perspectiva mundial, per a afrontar i superar els greus problemes ecològics i la crisi que afrontem. Visionant la ciutat com un lloc de construcció obert als processos eco-socials emergents, a l'estudi complex de la seva història natural, i l'experimentació de pràctiques i teories humanes que puguin demostrar la seva consistència a escala local i global.

El primer encuentro se realizó en el Centro de Arte Tecla Sala el día 19 de noviembre, con el título *Roma: El arte de renacer espontáneamente, entre las ruinas del presente*, con el colectivo Stalker: Lorenzo Romito y Giulia Fiocca. En un diálogo abierto presentaron sus experiencias artísticas, reflexiones, exploraciones e investigaciones que han desarrollado en estos últimos años. Compartiendo narrativas sobre la importancia de recomponer visiones conjuntas y polifónicas, desde la ciencia al arte, desde la mitología e historia de la ciudad o desde la perspectiva mundial, para afrontar y superar los graves problemas ecológicos y la crisis que afrontamos.

Visionando la ciudad como un sitio de construcción abierto a los procesos socioeiales emergentes, al estudio complejo de su historia natural, y la experimentación de prácticas y teorías humanas que puedan demostrar su consistencia a escala local y global.

El dia 19 de novembre, a l'associació cultural Assaig 7, ubicada a l'edifici Freixas es va dur a terme una segona instància de diàleg. Es van plantejar tres espais de discussió multidisciplinària: *Memòria, arxiu amateur i història local*, amb Jorge Blasco investigador, escriptor i arxivista amateur, Mireia Mascarell antropòloga; *Allò fronterer en les pràctiques artístiques investigatives*, Francisco Navarrete artista-investigador, col·lectiu Stalker Lorenzo Romito, Giulia Fiocca de Roma; *Revaloració de barris i/o comunitats a Catalunya* amb Andrea Lería, artista visual i directora d'Assaig 7, col·lectiu Sitesize, Elvira Pujol i Joan Vila Puig. Moderat per Luz Muñoz.

El día 19 de noviembre, en la asociación cultural Assaig 7, ubicada en el edificio Freixas se llevó a cabo una segunda instancia de diálogo. Se plantearon tres espacios de discusión multidisciplinar: *Memoria, archivo amateur e historia local*, con Jorge Blasco investigador, escritor y archivista amateur, Mireia Mascarell antropóloga; *Lo fronterizo en las prácticas artísticas investigativas*, Francisco Navarrete artista-investigador, colectivo Stalker Lorenzo Romito, Giulia Fiocca de Roma; *Revalo-rización de barrios y/o comunidades en Catalunya* con Andrea Lería, artista visual y directora de Assaig 7, colectivo Sitesize, Elvira Pujol y Joan Vila Puig. Moderado por Luz Muñoz.

En el marc de Loop Festival el programa *Ciutadanies i Territoris* instal·la un dispositiu audiovisual, comissariat per Luz Muñoz, que proposa reflexions sobre els territoris, els seus habitants, els efectes de la gentrificació i la reconstrucció de memòries col·lectives.

1. Michele Morea

Colmena (2021)

Des de L'Hospitalet l'artista, fotògraf i realitzador audiovisual, Michele Morea, proposa un vídeo assaig, que es consolida a partir d'una primera recerca a un grup de petits industrials i artesans que habiten l'històric Edifici Freixas. A partir d'una sèrie de retrats i testimoniatges, Morea va filant una història sobre el desenvolupament històric del barri i les transformacions que ha sofert l'economia local, visibilitzant les lluites i desafiaments de persones que han forjat a pols les seves emprenedories i que avui es veuen potenciats, fragilitzats o en risc per la voràgine de canvis i gentrificació del barri.

En el marco de Loop Festival el programa *Ciudadanías y Territorios* instala un dispositivo audiovisual, comisariado por Luz Muñoz, que propone reflexiones sobre los territorios, sus habitantes, los efectos de la gentrificación y la reconstrucción de memorias colectivas.

Michele Morea

Colmena (2021)

Desde L'Hospitalet el artista, fotógrafo y realizador audiovisual, Michele Morea, propone un video ensayo, que se cimenta a partir de una primera investigación a un grupo de pequeños industriales y artesanos que habitan el histórico Edificio Freixas. A partir de una serie de retratos y testimonios, Morea va hilando una historia sobre el desarrollo histórico del barrio y las transformaciones que ha sufrido la economía local, visibilizando las luchas y desafíos de personas que han forjado a pulso sus emprendimientos y que hoy se ven potenciados, fragilizados o en riesgo por los vorágines de cambios y gentrificación del barrio.

Vista general montaje audiovisual realizado en Assaig 7.

2. Stalker: Lorenzo Romito y Julia Fiocca

Attraverso i Territori Attuali (1995), La cittadinanza planetaria. (2018),

La Zattera. Alla deriva tra storie e immaginari della città invisible (2021).

De Stalker (col·lectiu)

Les 3 intervencions audiovisuals proposades per Stalker són experimentals, basades en pràctiques espacials de planificació exploratòria, escolta relacional i col·laborativa. Activades per dispositius d'interacció creativa amb l'entorn investigat, els habitants, els imaginaris i els arxius que construeixen memòria a la ciutat de Roma. Aquestes pràctiques i dispositius tenen com a objectiu catalitzar el desenvolupament de processos evolutius autoorganitzats, a través del teixit de relacions socials i ambientals, que han deixat d'exsistir.

2. Stalker: Lorenzo Romito y Julia Fiocca

Attraverso i Territori Attuali (1995), La cittadinanza planetaria. (2028),

La Zattera. Alla deriva tra storie e immaginari della città invisible (2021).

De Stalker (colectivo)

Las 3 intervenciones audiovisuales propuestas por Stalker son experimentales, basadas en prácticas espaciales de planificación exploratoria, escucha relacional y colaborativa. Activadas por dispositivos de interacción creativa con el entorno investigado, los habitantes, los imaginarios y los archivos que construyen memoria en la ciudad de Roma. Estas prácticas y dispositivos tienen como objetivo catalizar el desarrollo de procesos evolutivos auto-organizados, a través del tejido de relaciones sociales y ambientales, que han dejado de existir.

La Zattera, imagen cedida por el colectivo Stalker.

El Dissabte 20 de Novembre es va realitzar l'activitat L'Hospitalet torna a la mar, una deriva poètica i artística col·lectiva, acompanyada de Stalker, Lorenzo Romito, Giulia Fiocca i Elvira Pujol i Joan Vila Puig, col·lectiu Sitezise. A partir de la concepció del caminar com un acte simbòlic i transformador, es va traçar un ruta per a la travessia que va cobrir des de l'Hospital de Bellvitge, fins a la desembocadura del riu Llobregat, avui canalitzat i encaixonat per les infraestructures de la zona. Es va continuar per el parc fluvial fins a les tanques que tanquen l'accés a la mar al Prat. En aquest periple, els participants van poder transitar, llocs eriçats, canals de regadiu, masies en ruïnes, com a petjada d'una història agrícola en vies de desaparició, estanys, camps de males herbes, sota grans ponts, camins de terra i altres, desembocant en un mirador, sense poder tocar el mar.

El Sábado 20 de Noviembre se realizó la actividad Hospitalet vuelve al mar, una deriva poética y artística colectiva, acompañada de Stalker, Lorenzo Romito, Giulia Fiocca y Elvira Pujol y Joan Vila Puig, colectivo Sitezise. A partir de la concepción del caminar como un acto simbólico y transformador, se trazó una ruta para la travesía que cubrió desde el Hospital de Bellvitge, hasta la desembocadura del río Llobregat, hoy canalizado y encajonado por las infraestructuras de la zona. Se continuó por el parque fluvial hasta las vallas que cierran el acceso al mar en el Prat. En ese periplo, los participantes pudieron transitar, sitios eriazos, canales de regadío, masías en ruinas, como huella de una historia agrícola en vías de desaparición, estanques, campos de maleza, bajo grandes puentes, senderos de tierra y otros, desembocando en un mirador, sin poder tocar el mar.

Cadascun d'aquests llocs, parlen d'una història d'un paisatge que ha estat transformat i afectat per la mà de l'home en pro del progrés, un dels més radicals ha estat la pèrdua de l'accés al mar als habitants de la zona a causa de la construcció de la zona franca a Barcelona i l'aeroport que cada vegada prenen més espai a la zona del Prat de Llobregat.

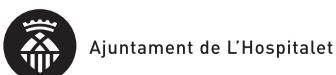
Cada uno de estos lugares, hablan de una historia de un paisaje que ha sido transformado y afectado por la mano del hombre en pro del progreso, uno de los más radicales ha sido la pérdida del acceso al mar a los habitantes de la zona debido a la construcción de la zona franca por el lado de Barcelona y el aeropuerto que cada vez toman más espacio por el lado del Prat de Llobregat.

LUZ MUÑOZ⁽²⁾

Direcció i coordinació:

ASSAIG-7 / ESPAI10

Subvenció:

Agraïm la col·laboració de:

#plantauno

3. INDUSTRIAS Y TALLERES

I
N
D
Ú
S
T
R
I
E
S

I
T
A
L
L
E
R

L'Hospitalet del Llobregat ha experimentat, en els últims 30 anys, un important procés de transformació urbanística. D'altra banda, la creació del districte cultural ha impulsat el desenvolupament social i econòmic d'un sector emergent -indústries culturals i creatius-, acció que ha tingut un impacte directe sobre els habitants de la zona. A partir de l'anterior, ens preguntem: com evitar la desaparició de les memòries locals que podria suposar aquesta transformació urbanística i procés de gentrificació?

***Indústries i tallers* és una recerca de camp que es va iniciar el 2020 i que avui segueix el seu curs: cartografiar els diferents oficis i petites indústries que avui conviuen en la zona per a realitzar una publicació que faci visible, per al mitjà cultural i a la comunitat de L'H, les indústries i artesans que habiten la zona. D'una banda, aquesta travessia ofereix la possibilitat de recuperar, construir i regenerar el teixit urbà i social de la zona. Per una altra, obre la possibilitat de generar economies circulars entre tots dos sectors.**

L'Hospitalet de Llobregat ha experimentado en los últimos 30 años un importante proceso de transformación urbanística, por otro lado la creación del distrito cultural ha impulsado el desarrollo social y económico de un sector emergente -industrias culturales y creativos-, acción que ha tenido un impacto directo sobre los habitantes de la zona. A partir de lo anterior nos preguntamos ¿Cómo evitar la desaparición de las memorias locales que podría suponer esta transformación urbanística y proceso de gentrificación?

Industrias y talleres es una investigación de campo que se inició en el 2020 y que hoy sigue su curso: cartografiar los distintos oficios y pequeñas industrias que hoy conviven en la zona para realizar una publicación que haga visible para el medio cultural y a la comunidad de L'H las industrias y artesanos que habitan la zona. Por un lado esta travesía ofrece la posibilidad de recuperar, construir y regenerar el tejido urbano y social de la zona, por otro abre la posibilidad de generar economías circulares entre ambos sectores.

A partir de l'anterior, ens preguntem: poden els agents culturals -artistes, comissaris, investigadors i entitats locals- ser un motor que incideixi en la regeneració de sectors econòmics creant vincles entre el sector cultural i l'industrial? Pot aquesta recerca promoure l'intercanvi i visibilitzar iniciatives de sostenibilitat conjunta?

L'exploració d'aquesta recerca uneix arxius de la memòria material, com són els documents, les fotografies i les fitxes; i de la memòria immaterial, com són els testimoniatges recollits gràcies a les entrevistes en el treball. La intenció és poder transformar aquest material, articulant en el futur una guia per a preservar i recuperar el teixit humà que en uns certs sectors de la ciutat romanen invisibilitzats.

A partir de lo anterior nos preguntamos, ¿Pueden los agentes culturales -artistas, comisarios, investigadores y entidades locales- ser un motor que incide en la regeneración de sectores económicos creando vínculos entre el sector cultural y el industrial? ¿Puede esta investigación promover el intercambio y visibilizar iniciativas de sostenibilidad conjunta?

La exploración de esta investigación aúna archivos de la memoria material como son los documentos, las fotografías, las fichas, y de la memoria inmaterial, como son los testimonios recogidos gracias a las entrevistas en el trabajo.

La intención es poder transformar ese material, articular en el futuro una guía para preservar y recuperar el tejido humano que en ciertos sectores de la ciudad permanecen invisibilizados.

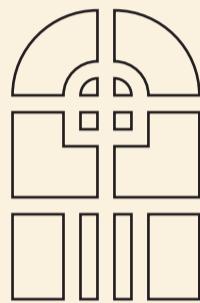
L'important són els encreuaments i els processos realitzats, essent cada relat oral, registre audiovisual o imatge fotogràfica realitzada una mostra de la recerca. Respecte a aquestes metodologies, només queda assenyalar que són, en realitat, metàfores en el nostre accionar, ja que no som antropòlegs ni arqueòlegs; i ni tan sols en plantejar-nos inicialment aquest projecte pensem en això. Aquesta deriva es va anar donant en el camí, incorporant-se orgànicament a les nostres maneres de fer en aquest treball a les palpentes que implica, a vegades, l'art.

Aquest recorregut a través de les micro histories de petits industrials i artesans de L'Hospitalet “fa visible l'invisible”, posant de manifest la transformació que ha sofert aquests últims trenta anys L'H, visibilitzant les resistències d'un sector amenaçat per la gentrificació i la globalització de les economies locals.

Lo importante son los cruces y los procesos realizados, siendo cada relato oral, registro audiovisual o imagen fotográfica realizada una muestra de la investigación, respecto a estas metodologías sólo queda señalar que son, en realidad, metáforas en nuestro accionar, puesto que no somos antropólogos ni arqueólogos, y ni siquiera al plantearnos inicialmente este proyecto pensamos en ello. Esta deriva se fué dando en el camino, incorporándose orgánicamente a nuestros modos de hacer en este trabajo a tientas que implica, a veces, el arte.

Este recorrido a través de las micro historias de pequeños industriales y artesanos de L'Hospitalet “hacer visible lo invisible”, poniendo en manifiesto la transformación que han sufrido estos últimos treinta años L'H, visibilizando las resistencias de un sector amenazado por la gentrificación y la globalización de las economías locales.

ANDREA LERÍA/DIRECTORA D'ASSAIG 7

METALISTERÍA ALONSO

Encargado: Antonia Caballo
Teléfono: 93 432 33 01

Dirección:
Carrer de la Glòria 7, 8902,
L'Hospitalet de Llobregat
Instagram: @metalisterialonso

Horarios:
8h-13:00h/ 14:00h-17:00h

Tipo de servicios:
Metalistería, perfiles
y acabados en metal

"Todo es trabajo, tanto como si viene un señor para soldarle una pala como si viene Cartier a encargarnos las vitrinas de su tienda en París."

Antonia

Calisto comenzó a trabajar a los 14 años como ayudante en una fábrica de metal, donde más tarde llegó a ser el encargado. En septiembre de 1991 junto con su esposa Antonia se independizó y fundó Metalistería Alonso, en San Just. Las vivencias de infancia de sus hijas se alojan en el taller, las niñas recorren la nave en sus bicicletas y daban paseos por Collserola, que estaba justo detrás.

En 1992 se instalan en el emblemático edificio Freixas en Hospitalet, durante los años que han estado en el barrio han realizado diversas colaboraciones con artistas y colectivos locales. Son un taller artesanal, fabrican manualmente la mayoría de sus productos desde el inicio hasta el pulido final. Manufacturan piezas de alta calidad Interpretando planos técnicos a medida y asesoran sobre los materiales más adecuados para cada proyecto.

Calisto murió hace dos años Pilar, su hija, vino al taller temporalmente a ayudar a su madre. Con la voluntad puesta y a pesar de las adversidades tomaron la decisión de continuar con su legado.

Nuestros trabajadores llevan aquí toda la vida somos como una familia, mi marido les enseñó todo por lo que el equipo sigue funcionando aunque él ya no esté.

Durante la entrevista despierta mis sentidos el olor a comida casera, en el taller los días de Antonia se reparten entre las tareas domésticas y los procedimientos propios de ser la encargada de una metalistería. Son muy pocas las mujeres vinculadas a la industria del metal, madre e hija han sacado adelante este proyecto familiar, hoy el miedo inicial de si el taller seguiría funcionando se ha disipado.

Antonia i Pilar

METAL-LISTERIA ALONSO

Encarrregat: Antonia Caballo
Telèfon: 93 432 33 01

Direcció:
Carrer de la Glòria 7, 08902,
L'Hospitalet de Llobregat
Instagram: @metalisterialonso

Horaris:
8h-13:00h/14:00h-17:00h

Tipus de servei:
Metal-listeria, perfils
i acabats en metall

"Tot és treball, tant si ve un senyor amb una pala per tal de soldar-la, o si ve Cartier per encarregar-nos les vitrines de la seva botiga a París."

Antonia

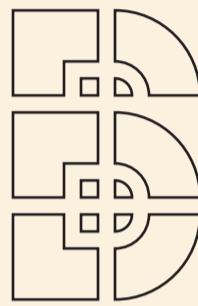
Calisto començà a treballar a l'edat de 14 anys com a ajudant en una fàbrica de metalls on més tard arribà a ser l'encarrregat. Al setembre de 1991 juntament amb la seva esposa Antonia es va independetitzar i va fundar Metalistería Alonso a San Just. Les vivències d'infància de les seves filles es troben al taller, les nenes recorrien la nau en bicicleta i passejaven per la muntanya de Collserola que es trobava justament al darrere.

Al 1992 varen instal·lar-se a l'emblemàtic Edifici Freixas de L'Hospitalet. Durant els anys que han estat al barri han fet diverses col·laboracions amb artistes i col·lectius locals. Són un taller artesanal, fabriquen manualment la majoria dels seus productes des de la fase inicial fins el poliment final. Manufacturen peces d'alta qualitat interpretant plànols tècnics a mida i assesoren sobre els materials més adequats per a cada projecte.

Calisto va morir fa dos anys. Pilar, la seva filla, va vindre al taller temporalment per tal d'ajudar la seva mare. Amb una gran voluntat, malgrat les adversitats varen prendre la decisió de continuar amb el seu llegat.

Els nostres treballadors porten aquí tota la vida, som com una família, el meu marit els hi va ensenyar l'ofici, per la qual cosa l'equip segueix funcionant encara que ell ja no hi sigui.

Durant l'entrevista desperta els meus sentits l'olor de menjar casolà, els dies de l'Antonia al taller es reparteixen entre tasques domèstiques i els procediments propis d'encarrregada d'una metal-listeria. Són molt poques les dones vinculades a la indústria del metall, mare i filla han tirat endavant aquest projecte familiar, ara per ara la por inicial envers la continuïtat del taller s'ha esvaït.

BAQUEDANO MOSAICOS

Encargados: Catherine y Alicia
Teléfono: 931 065 759 /

645 47 07 35

Dirección: Carrer de la Glòria 7,
8902, L'Hospitalet de Llobregat

Email: mosaicosbaquedano@
gmail.com

Web:
www.mosaicosbaquedano.com

Instagram: mosaicosbaquedano
Horarios: 7:00- 15:00

Tipo de servicios:
Fabricación
y restauración de suelos:
mosaicos antiguos, hidráulicos
y de barro.

'Si alguien quiere un mosaico nuestro tiene que ser con tiempo, es un trabajo muy muy artesanal, nuestros suelos son eternos.'

Catherine

Asentada en Hospitalet, Mosaicos Baquedano es el resultado de más de 15 años de experiencia en el trabajo de restauración y mantenimiento de todo tipo de suelos pétreos. Entre ellos, Mosaicos antiguos, de Nolla, hidráulicos y de barro.

La visión de vida, el amor por el oficio y una combinación de cemento, polvo de mármol, agua, arena y pigmentos, manipulados de manera artesanal consiguen piezas que representan una parte viva de la historia. Los pavimentos hidráulicos aparecen en Cataluña a finales del siglo XIX, su desarrollo coincide con el auge del modernismo, estos suelos son hoy un testimonio y parte de la cultura.

Nos interesan los proyectos de autor y estamos trabajando para configurar cursos educativos para poder traspasar este conocimiento, que no se pierda.

Cuando entro en el taller llama mi atención una colección de palas antiguas teñidas con pigmentos de colores dispuestas sobre repisas en un muro. Catherine me cuenta que estas pertenecían a Juan, fabricante de suelos Hidráulicos que murió hace un año en Granollers.

El les traspasó oralmente sus secretos y experiencia en este oficio, además de la maquinaria con que manufacturan siguiendo la tradición antigua. Catherine y Alicia, ambas Chilenas, han heredado el conocimiento de un maestro que dedicó su vida a la fabricación artesanal.

Hoy China y Vietnam manufacturan la mayor parte de los suelos que se instalan en Cataluña, es vital mantener vivo este saber.

Hoy quedan pocos talleres que elaboran mosaicos de manera tradicional, Alicia y Catherine fabrican pieza a pieza siempre respetando la tradición. Es un proceso lento que requiere de un constante trabajo de ensayo y error condicionado por factores externos como lo son la humedad y temperatura ambiente.

Cuando restauramos un suelo a veces podemos estar semanas buscando llegar a una tonalidad específica, hay que tener mucha paciencia y ganas de experimentar.

Ambas están claras respecto a la responsabilidad que implica trabajar y enseñar un oficio tan delicado. Son un taller artesanal para quienes buscan un suelo con un diseño único y de calidad con un interés por desarrollar cursos educativos.

Alicia

BAQUEDANO MOSAICOS

Encarregats: Catherine i Alicia

Telèfon: 931 065 759 /
645 47 07 35

Direcció:
Carrer de la Glòria 7, 8902,
L'Hospitalet de Llobregat

Email: mosaicosbaquedano@
gmail.com

Web:
www.mosaicosbaquedano.com
Instagram: mosaicosbaquedano

Horaris: 7:00- 15:00

Tipus de serveis:
Fabricació i restauració de sòls:
mosaics antics, hidràulics
i de fang.

'Si algú vol un mosaic nostre ha de a ser amb temps, és un treball molt i molt artesanal, els nostres sòls són eterns.'

Catherine

Assentada a L'Hospitalet, Mosaicos Baquedano és el resultat de més de 15 anys d'experiència treballant en restauració i manteniment de tot tipus de sòls de pedra. Entre ells, Mosaics antics, de Nolla, hidràulics i de fang.

La visió de vida, l'amor per l'ofici i una combinació de ciment, pols de marbre, aigua, sorra i pigments, manipulats de forma artesanal, aconsegueixen peces que representen una part viva de la història. Els paviments hidràulics apareixen a Catalunya a finals del segle XIX, el seu desenvolupament coincideix amb el moment àlgid del modernisme, aquests sòls en són avui testimoni i part de la cultura.

Ens interessen els projectes d'autor i estem treballant per configurar cursos educatius per poder traspassar aquest coneixement, volem que no es perdi.

Quan entro en el taller crida la meva atenció una col·lecció de pales antigues tenyides amb pigments de colors disposades sobre repeus en un mur. Catherine em diu que aquestes pertanyien a Juan, fabricador de sòls hidràulics que va morir fa un any a Granollers.

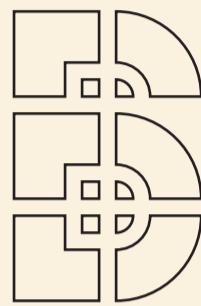
Ell els va traspassar oralment els seus secrets i experiència en aquest ofici, a més de la maquinària amb què manufacturen seguint la tradició antiga. Catherine i Alicia, totes dues xilenes, han heretat el coneixement d'un mestre que va dedicar la seva vida a la fabricació artesanal.

Avui dia la Xina i Vietnam manufaturen la major part dels sòls que s'instal·len a Catalunya, és vital mantenir viu aquest saber.

Avui queden pocs tallers que elaborin mosaics de manera tradicional, Alicia i Catherine fabriquen peça a peça sempre respectant la tradició. És un procés lent que requereix d'un constant treball d'assaig i error condicionat per factors externs com ho són la humitat i temperatura ambient.

Quan restaurem un sòl a vegades podem estar setmanes buscant una tonalitat específica, cal tenir molta paciència i ganes d'experimentar.

Ambdues ho tenen clar respecte a la responsabilitat que implica treballar i ensenyantar un ofici tan delicat. Són un taller artesanal per als qui busquen un sòl amb un disseny únic i de qualitat, i amb un interès per desenvolupar cursos educatius.

**J.M.BONET
VITRALLS S.L**

Encargado: Jordi Bonet
Teléfono: 93 218 23 99 /
606 56 14 17

Dirección: Carrer Coromines 170,
8902, L'Hospitalet de Llobregat

Email:
jordibonet@vitrallsbonet.com
Web: www.vitrallsbonet.com
Instagram: @j.m.bonetvitralls
Horarios: 7:00- 15:00

Tipo de servicios:
Conservación, restauración
y creación de vidrieras

'Estamos en la frontera, no somos puros creadores, tratamos de hacer de puente entre las ideas de los artistas y el objeto final que proyectan. Que haya muchos artistas en la zona nos parece muy interesante.'

Jordi Bonet

Tuvimos noticia de que el emblemático taller J.M Vitralls se había instalado en Hospitalet en la calle Corominas, en el año 2018, después de toda una vida en el barrio de Gracia. Nos recibe un portal verde con un cartel negro con letras doradas: J.M Bonet Vitralls desde 1923. Jordi es la tercera generación y está hoy a cargo del taller.

Vitralls Bonet fue fundada por JM Bonet con el hermano de mi abuelo (Xavi Bonet) que era jugador de fútbol, mi abuelo (José María Bonet) era el creativo, tenía mucho talento para dibujar.

El conocimiento se ha transmitido oralmente de generación en generación y de maestro a maestro con un espíritu de profundo respeto por las técnicas y métodos tradicionales. Paralelo a la tradición también existe un interés constante por el desarrollo de nuevos procedimientos. Uelos Hidráulicos que murió hace un año en Granollers.

Aquí nos hemos encontrado con un tejido industrial que en nuestro antiguo barrio se había perdido; nos preocupa que cambie, que no desaparezca cómo desapareció en Gracia. Para nosotros es tan importante los creativos de la zona cómo ese taller medio industrial medio artesano, como nosotros. Colaboramos naturalmente con ambos sectores porque los necesitamos, abastecernos de industrias del barrio nos hace más eficientes.

A lo largo de los años Bonet Vitralls se ha ido acomodando a los tiempos, del periodo de la guerra no tienen mucha información, pero cuando termina se dedicaron a restaurar y reconstruir las iglesias destruidas. Hacia los 60 empezaron a trabajar con artistas de vanguardia fue una época de renovación de esta especialidad.

Hoy este taller está en una zona gris, no son puramente artesanos, a veces son restauradores y en algunos casos colaboran con artistas asesorándolos y realizando el trabajo técnico. Este taller ha trabajado en proyectos emblemáticos como el de la Sagrada Familia en el año 1930, cuando construyeron las vidrieras de la cripta siguiendo los dibujos del artista Darius Vilàs. En 1999 empezaron la construcción de las vidrieras de la nave colaborando estrechamente con el artista Joan Vila-Grau, artífice de las vidrieras, proyecto en el que trabajaron casi 20 años.

Jordi Bonet

J.M.BONET VITRALLS S.L

Encarregat: Jordi Bonet
Telèfon: 93 218 23 99 /
606 56 14 17

Direcció: Carrer Coromines 170,
8902, L'Hospitalet de Llobregat

Email:
jordibonet@vitrallsbonet.com
Web: www.vitrallsbonet.com
Instagram: @j.m.bonetvitralls
Horaris: 7:00- 15:00

Tipus de servei:
Conservació, restauració
i creació de vitralls

"Som a la frontera, no som purs creadors, tractem de fer de pont entre les idees dels artistes i l'objecte final que projecten. Que hi hagi molts artistes a la zona ens sembla molt interessant."

Jordi Bonet

Vàrem tenir notícia que l'emblemàtic taller J.M Vitralls s'havia instal·lat a L'Hospitalet al carrer Coromines, l'any 2018, després de tota una vida treballant al barri de Gràcia. Ens rep un portal verd amb un cartell negre amb lletres daurades: J.M Bonet Vitralls des de 1923. Jordi és la tercera generació i està avui a càrrec del taller.

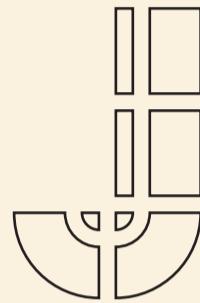
Vitralls Bonet va ser fundada per JM Bonet amb el germà del meu avi (Xavi Bonet) que era jugador de futbol, el meu avi (José María Bonet) era el creatiu, tenia molt de talent per a dibuixar.

El coneixement s'ha transmès oralment de generació en generació i de mestre a mestre amb un esperit de profund respecte per les tècniques i mètodes tradicionals. Paral·lelament a la tradició també existeix un interès constant pel desenvolupament de nous procediments.

Aquí ens hem trobat amb un teixit industrial que en el nostre antic barri s'havia perdut; ens preocupa que canviï, que desaparegui com va desaparèixer a Gràcia. Per a nosaltres són tan importants els creatius de la zona com ara els tallers mig industrials mig artesans com som nosaltres. Col·laborem naturalment amb tots dos sectors perquè els necessitem, proveir-nos d'indústries del barri ens fa més eficients.

Al llarg dels anys Bonet Vitralls s'ha anat acomodant als temps, del període de la guerra no tenen molta informació, però sí tenen constància que quan va acabar es van dedicar a restaurar i reconstruir les esglésies destruïdes. Cap als 60 van començar a treballar amb artistes d'avantguarda, va ser una època de renovació d'aquesta especialitat.

Avui aquest taller està en una zona grisa, no són purament artesans, a vegades són restauradors i en alguns casos col·laboren amb artistes asessorant i fent el treball tècnic. Aquest taller ha treballat en projectes emblemàtics com ara la Sagrada Família a l'any 1930, quan varen construir les vidrieres de la cripta seguint els dibuixos de l'artista Daríus Vilàs. Al 1999 van començar la construcció de les vidrieres de la nau col·laborant estretament amb l'artista Joan Vila-Grau, artífex de les vidrieres, projecte en el qual van treballar gairebé 20 anys.

JESÚS

Teléfono: 622 30 49 47
L'Hospitalet de Llobregat

Tipo de servicios:
Reciclado de metales

'Empecé a trabajar con 9 años, mi primer trabajo fue de zapatero, luego fui tapicero y más tarde me dediqué a la construcción.'

Jesús

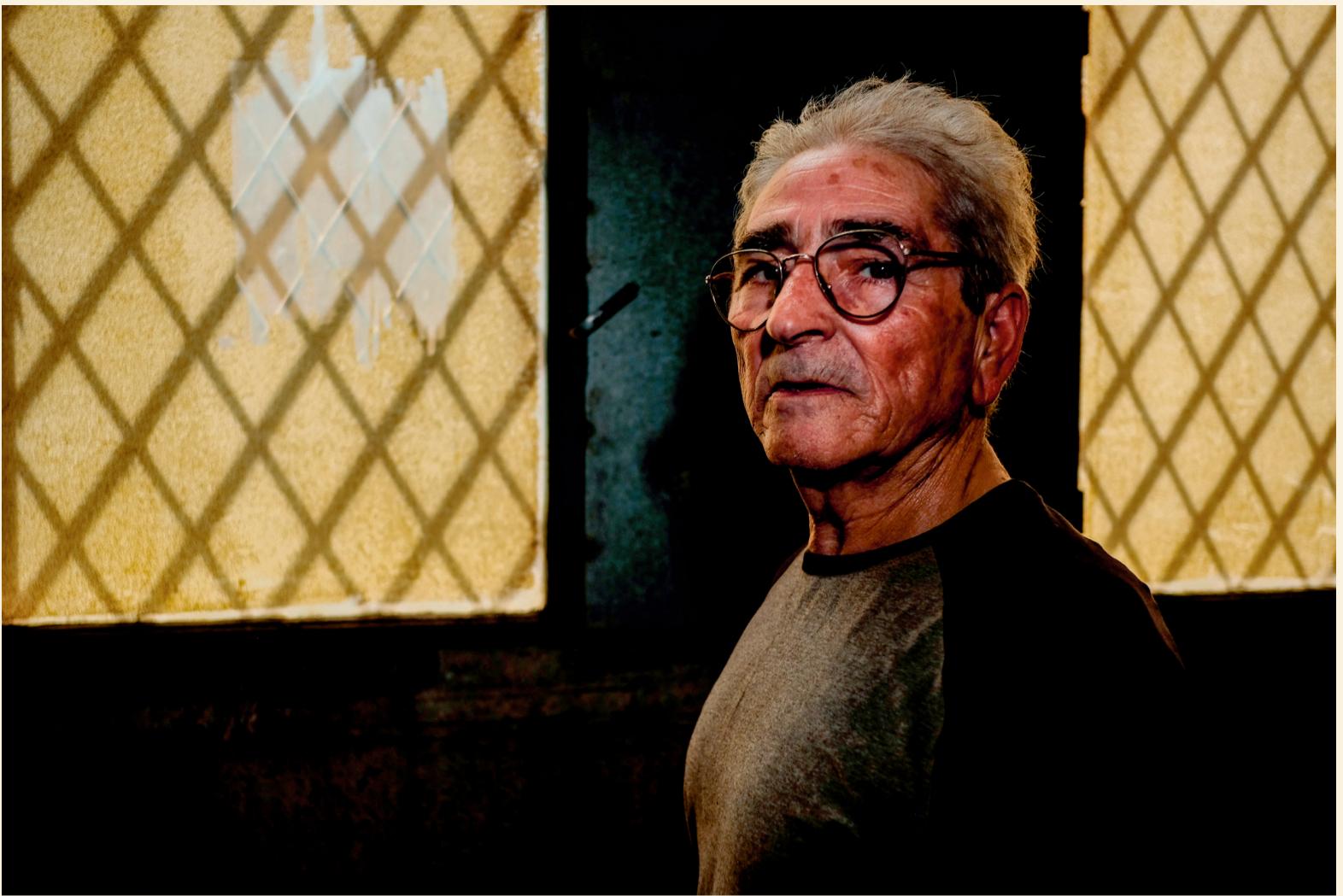
Jesús se desplaza a diario en su furgoneta blanca a las distintas industrias del barrio. Lo llaman para retirar hierro, metales, cobre, latón, cables, etc. y así ocuparse de su posterior reciclaje.

Yo no voy por las calles paseando, voy a la dirección indicada para recoger chatarra cuando me llaman.

L'Hospitalet sigue teniendo un amplio tejido industrial que genera gran cantidad de residuos, Jesús en su periplo por el barrio colabora con la reducción, reutilización y reciclaje, ayudando a disminuir el impacto ambiental. Su actividad contribuye con el cuidado del medio ambiente y un modelo de desarrollo sostenible: todo producto puede convertirse en material reutilizable, todo objeto puede acabar siendo otro.

Lleva 60 años trabajando y viviendo en el barrio, hoy se mueve en el terreno de lo aparentemente intangible. La actividad que realiza sigue sin tener visibilidad y cuando la tiene, se asocia cuanto menos a la economía sumergida.

Tengo una jubilación muy baja, pero vivo. No pararé, pero cuando ya no me pueda mover lo dejaré. Me moriría en 4 días si me quedara en casa.

Jesús

JESÚS

Telèfon: 622 30 49 47
L'Hospitalet de Llobregat

Tipus de servei:
Reciclatge de metalls

'Vaig començar a treballar amb 9 anys, el meu primer ofici va ser sabater, després vaig ser tapisser i més tard vaig treballar a la construcció.'

Jesús

Jesús es desplaça diàriament en la seva furgoneta blanca a les diferents indústries del barri. Ho criden per a retirar ferro, metalls, coure, llautó, cables, etc., i així ocupar-se del seu posterior reciclatge.

Jo no vaig pels carrers passejant, vaig a l'adreça indicada per a recollir ferralla quan em criden.

L'Hospitalet continua tenint un ampli teixit industrial que genera gran quantitat de residus, Jesús en el seu periple pel barri col·labora amb la reducció, reutilització i reciclatge, ajudant a disminuir l'impacte ambiental. La seva activitat contribueix amb la cura del medi ambient i un model de desenvolupament sostenible: tot producte pot convertir-se en material reutilitzable, tot objecte pot acabar sent un altre.

Fa 60 anys que treballa i viu al barri, avui es mou en el terreny d'allò aparentment intangible. L'activitat que dur a terme segueix sense tenir visibilitat i quan en té s'associa a l'economia submergida.

Tinc una jubilació molt baixa, però visc. No pararé, però quan ja no em pugui moure ho deixaré. Em moriria en 4 dies si em quedés a casa.

PÁGINA DE CRÉDITOS:

Dirección

Andrea Lería

Textos

Luz Muñoz

Andrea Lería

Fotografías

Michele Morea

Documentación fotográfica La Memoria del Agua

cedida por:

Josep Campamá

María Teresa Martí

Matilde Marcé

Diseño Gráfico y Maquetación

Actualis design

Traducción

Laia Noal

Gratitud

Luz Muñoz

Francisco Navarrete

Jorge Blasco

CELH

Planta1

Sitesize

Padrins del Riu

Jesús

Alicia

Jordi

Pilar

Antonia

Xavi

Laia

Nicholas

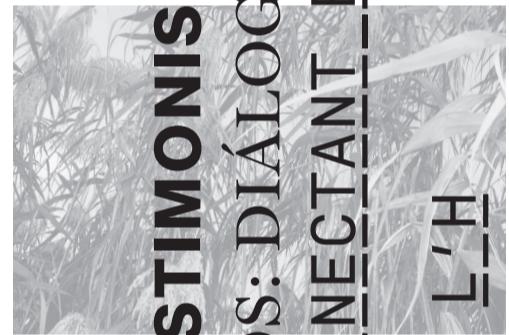
Nuria

Victor

Impresión

Agrograf

LA MEMÒRIA DE L'AIGUA: TESTIMONIS D'UN PAISATGE ABSENT
CIUDADANÍAS Y TERRITORIOS: DÍALOGOS Y COMUNIDADES L'H
INDUSTRIAS & TALLERES: CONNECTANT EL DISTRICT CULTURAL
L'H